Sprawozdanie z konwersatorium naukowego Osobiste — prywatne — intymne w przestrzeni publicznej, Katowice, 17 listopada 2011 roku

17 listopada 2011 roku Katedra Międzynarodowych Studiów Polskich i Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego zorganizowały konwersatorium naukowe Osobiste — prywatne — intymne w przestrzeni publicznej, które stanowiło kontynuację wątków podjętych podczas ubiegłorocznego kolokwium Transdyscyplinarność badań nad komunikacją medialną (4–5 listopada 2010 roku, Katowice).

Konwersatorium otworzyli prof. Marian Kisiel, prof. Małgorzata Kita oraz dr hab. Romuald Cudak. Obrady poprowadziła dr hab. Iwona Loewe. Jako pierwsza głos zabrała Ewa Kosow-

ska, która w referacie Prywata i prywatność nakreśliła zmiany granic prywatności w perspektywie historycznej i kulturowej. Referentka pokazała różnice między sposobem rozumienia prywatności w czasach Rzeczpospolitej szlacheckiej a współczesnym, zaznaczając takie zjawiska, jak nietykalność osobista, instytucjonalizacja prywatności oraz uczynienie z prywatności wartości publicznej.

Urszula Żydek-Bednarczuk w referacie Agora, czyli między dyskursem publicznym a prywatnym wyraziła przypuszczenie, że przesunięcie się współczesnego dyskursu publicznego w stronę arystotelesowskiej agory jest wynikiem wkroczenia kategorii potoczności i prywatności do tegoż dyskursu. Autorka za główne powody zmian w zachowaniach publicznych uznała pojawienie się i rozwój nowych mediów, ich komercjalizację oraz wzrost znaczenia funkcji ludycznej i fatycznej w mediach.

Wystąpienie Andrzeja Łydy Frazy nominalne *moja żona* i *mój mąż* w amerykańskim dyskursie publicznym (mówionym) dotyczyło głównie historycznych kontekstów występowania w angielszczyźnie pojęć *privacy*, *private* i *public* oraz wykorzystania ich w modelach komunikacyjnych powstałych w XX i XXI wieku. Następnie prelegent przedstawił wyniki i interpretacje frekwencyjnych analiz wyrażeń *moja żona* i *mój mąż*, odnosząc się do dyskursu publicznego i porównując go z dyskursem akademickim.

Drugą część konwersatorium otworzył referat Aleksandry Niewiary Upublicznianie prywatności w zapiskach z życia (od staropolszczyzny do współczesności). Autorka swój wywód oparła na trzech opozycjach: mężczyzna — kobieta, dom — państwo oraz jednostka — wspólnota, które determinowały historyczną ewolucję gatunków autobiograficznych. Prelegentka wskazała, że wzrost znaczenia prywatności w formach dziennikowych związany był kolejno z pojawieniem się pamiętników kobiecych, rosnącą polityczną cenzurą oraz zmianą wyznaczników publicznego prestiżu jednostki.

Wystąpienie Agnieszki Nęckiej Upublicznić intymność. Strategie „bycia pisarzem" po 2000 roku poruszało problem granicy między fikcją a faktami w formach autobiograficznych. Autorka przedstawiła dwie koncepcje wykorzystania elementów intymnych we współczesnych powieściach: ukrywanie się autorów za figurą literackiego alter ego oraz użycie form dziennikowych. Podczas prelekcji omówiła szerzej pierwszą strategię, powołując się na Książkę Mikołaja Łozińskiego i Trans Manueli Gretkowskiej.

Marek Piechota w referacie Limeryki. Od intymnej inspiracji do upublicznienia (Awans czy degradacja?) zastosował technikę autoprezentacji, poświęcając cały odczyt swojej limerycznej twórczości. Wystąpienie miało podwójny wymiar: na poziomie tekstu poruszało problem inspiracji i powstawania utworów poetyckich, a na poziomie sytuacji komunikacyjnej pokazywało funkcjonowanie w przestrzeni publicznej tekstów prywatnych.

W wystąpieniu „Dzienniki sekretne" pisarzy a cenzura/cenzury. Na przykładzie „Dzienników" Stefana Kisielewskiego Krzysztof Łęcki zaprezentował socjologiczno-literackie podejście do zagadnień związanych z cenzurą dzieł autobiograficznych. Posługując się przykładem Dzienników Kisielewskiego, pokazał przenikanie się granic różnych rodzajów cenzury, opisał wpływ cenzury na czas i formę wydania dzieła oraz zaznaczył niepoślednią rolę autocenzury w powstawaniu dzienników.

Część naukową konwersatorium zamknął referat Dobrosławy Wężowicz-Ziółkowskiej „Mięso kobiet…" albo dzisiaj przewidziane wczoraj. Prelegentka skupiła się na obecności ciała kobiecego we współczesnej przestrzeni internetowej oraz przestrzeni tabloidów, wskazując na jego bezosobowe i fragmentaryczne prezentacje. Autorka przywołała kontekst futurystycznych manifestów z lat dwudziestych ubiegłego wieku, a punktem kulminacyjnym jej wystąpienia było wyznaczenie paraleli między obrazem poetyckim zawartym w wierszu Mięso kobiet Brunona Jasieńskiego a dzisiejszym podejściem do cielesności.

Po krótkiej przerwie panel dyskusyjny O pomoc wołam, pani redaktor... poprowadzili Jacek Skorus, kierownik redakcji Panoramy TVP2, i Anna Morawska, reporter Panoramy. Założeniem tej części było zderzenie teorii z praktyką oraz pokazanie na wybranych przykładach trudności i ograniczeń towarzyszących tworzeniu materiału społeczno-interwencyjnego. J. Skorus w ramach wstępu przywołał mechanizm skandalizacji oraz psychologiczną potrzebę widzów podglądania prywatności innych, co dało podstawy do zadania pytania o problem intymności i prywatności w telewizji. W tym kontekście umiejscowił dwa procesy stojące za przyczynami tak chętnego opowiadania o sobie osób z zaprezentowanego chwilę później materiału filmowego: spowiedź/

katharsis oraz «wołanie o pomoc». Za przykład posłużyło kilka newsów telewizyjnych poświęconych tematyce społecznej. Po ich przedstawieniu audytorium miało czas na zadawanie A. Morawskiej pytań związanych z techniczną i logistyczną stroną tworzenia tych newsów.

W trakcie dyskusji pojawiały się wątki takie jak: etyka dziennikarska, anonimowość i uszanowanie godności ludzkiej w gromadzonym materiale, edukacyjność programów informacyjnych, kontrowersyjność tematów podejmowanych przez redaktorów oraz wartości estetyczne i stojące za nimi środki techniczne. Prowadzący panel zwrócili również uwagę na zagadnienia deformacji rzeczywistości za sprawą montażu, umiejscowienia konkretnego newsa wśród innych informacji, jak również przekładu zebranych treści na język telewizyjnego medium.

Część tę zamknęła teza J. Skorusa o tym, że nie ma granic dla tematów podejmowanych przez telewizję, a istota współczesnego dziennikarstwa tkwi w sposobie ich prezentowania.

Konwersatorium naukowe Osobiste — prywatne — intymne w przestrzeni publicznej było okazją do interdyscyplinarnej refleksji nad problematyką treści prywatnych we współczesnym dyskursie publicznym — głos zabrali językoznawcy, literaturoznawcy, socjologowie, kulturoznawcy i dziennikarze. Podjęta została próba wyznaczenia obszarów, które współcześnie można sklasyfikować jako «osobiste», «intymne», «prywatne» oraz «publiczne». Spora rozpiętość tematyczna prezentowanych wystąpień nie pozwoliła jednak na wypracowanie wspólnych wniosków. Problematyka poruszana podczas konwersatorium zostanie szerzej zaprezentowana w tomie pokonferencyjnym.

Dodatkową atrakcją konwersatorium była towarzysząca obradom wystawa karykatur autorstwa Marka Greli.

Iwona Bijak, *Maciej Matkowski*
Katowice, Uniwersytet Śląski